

FishBase Symposium 2008

Våra hotade fiskar

3 november 2008, Naturhistoriska riksmuseet

Sammanfattning

FishBase Sverige
Naturhistoriska riksmuseet
Box 50007
104 05 Stockholm
fishbase@nrm.se
08-5195 40 00

10 november 2008

Sammanfattning av FishBase Symposium 2008 – Våra hotade fiskar

Våra hotade fiskar var temat 2008 för det årliga symposium som FishBase Sverige anordnar. För drygt 20 år sedan inleddes arbetet med att kartlägga och bedöma hotbilden för sällsynta svenska fiskarter. Då hade ingen en tanke på att fiskar kunde vara hotade på samma sätt som vitryggiga hackspettar och rara orkidéer. Idag är det inte längre bara de sällsynta fiskarna som upplevs som hotade, utan även våra vanliga kommersiella fiskarter är i farozonen. Misshushållningen med de akvatiska resurserna har gått med stormsteg under de senaste 20 åren trots forskarnas varningar och trots stor kunskap om riskerna. In- och omplanteringar av arter, invasiva arter, överfiske, vandringshinder, miljögifter och näringsbelastning är de traditionellt sett stora hoten mot fiskarna. Det är samma hot som för 20 år sedan, men nu vet vi att även storskaliga klimatförändringar kommer att påverka ekosystemen.

Detta till trots finns det många individer, forskare och myndigheter som arbetar för att hindra den nedåtgående trenden och bibehålla ett friskt ekosystem och ett hållbart fiske i Östersjön, Västerhavet och inlandsvattnen. FishBase Sverige ville med detta symposium uppmärksamma de positiva insatser som görs och sprida hopp inför framtiden.

Åtta framstående representanter för forskningen, nationella och internationella organisationer, och undersökande journalistik talade under dagen om olika aspekter av sitt arbete med hotade fiskar och vad man kan göra för att vända den negativa trenden med miljöförstöring och utfiskning.

Symposiet hölls i Stora Hörsalen, Naturhistoriska riksmuseet, den 3 november 2008 och hade 194 deltagare. Tomas Carlberg från ArtDatabanken, biträdande chefredaktör för *Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna*, redaktör för *Fauna och Flora* och pionjärinventerare av sällsynta fiskar 1988, var moderator. Staffan Waerndt, Naturhistoriska riksmuseet, fotograferade.

Jan Olov Westerberg, chef för Naturhistoriska riksmuseet, höll inledningsanförandet. Han talade om något som många kan känna igen sig i — barndomens fiskande — och hur man då inte hade en tanke på att dessa fiskar en dag kunde bli utrotningshotade. Idag vet vi att det bara finns ett hav som inte är riktigt utfiskat, nämligen Arktis. Jan Olov Westerberg avslutade med att uppmana till självreflektion, vad kan vi göra som individer och vilka beslut fattar vi som konsumenter? Att ta del av den kunskap som framförs på FishBase-symposierna är att bli en ambassadör, och det är viktigt att vi påverkar oss själva och dem omkring oss så att de beslut vi fattar är de rätta.

Tyst Hav – jakten på den sista matfisken

Symposiets första talare var Isabella Lövin, författare till den uppmärksammade boken *Tyst hav*, om utfiskning och dess påverkan på miljö och samhälle. Isabella Lövin är kulturjournalist från början, och när hon arbetade på tidningen *Allt om Mat* fick hon en fråga om hur det var ställt med torsken. Detta ledde till att hon började skriva på en artikel om tillståndet för torsken, och under arbetet med denna fick hon reda på att torskbeståndet i Skagerrak och Kattegatt gått under den kritiska nivån. I Canada var det så illa att torskbeståndet kollapsade 1992. Torsken hade varit oerhört viktig för Newfoundland, och den fanns där i riklig mängd. Gamla reseskildringar berättar hur man ”kunde gå torrskodd över vattnet på torskryggar”. Idag är torsken i stort sett borta och med den övergavs också många samhällen som varit beroende av torskfisket.

Men att torsken försvinner är främst inte en fara för fiskarena, utan för hela det marina ekosystemet där torsken lever. Försvinner torsken blommar andra arter upp som äter djurplankton. När djurplankton minskar påverkar detta de fiskar som äter dessa, vilket i sin tur påverkar de fåglar och

sälar som lever på djurplanktonsätande fiskar. Och när djurplanktonen minskar, lämnar de fältet öppet för växtplankton vilket leder till omfattande algbloomingar. Detta ekosystemskifte har redan skett utanför Newfoundland, där opportunisterna som krabba och räka tagit över havet.

Artikeln skrevs klart men Isabella Lövin kunde inte släppa ämnet. Det hon fick veta om dumpning av fisk chockade henne. 25% av all fisk som tas upp slängs tillbaka i havet vilket i stort sett alltid medför att fisken dör. 60% av all fångst blir till djurmat, till exempel foder för odlade laxar eller kycklingar. I Östersjön har 21 kilometer långa drivnät använts där både tumlare och sjöfågel fastnade och dränktes. Drivgarnen fasades ut och förbjöds 1 januari 2008. Ålen är akut utrotningshotad, inflödet av ål från Sargassohavet har minskat med mer än 99%. EU konstaterar att en rad arter är ”i ett kritiskt tillstånd”.

Är det så att detta missbruk av naturresurser rättfärdigas på grund av att så många är ekonomisk beroende av fisket? Det verkade inte vara fallet, sysselsättningen inom fiskerinäringen är låg. Ingen tjänar på att utfiskning sker i den grad det gör idag, varken samhället eller konsumenterna, och allra minst naturen. Inte heller fiskerinäringen får någon fördel av dagens fiske i det långa loppet, eftersom dess inkomstkälla stadigt minskar. Världsfångsterna i haven har stagnerat på 85 miljoner ton per år, trots att fiskebåtarnas kapacitet hela tiden ökar. Idag går det åt ett halvt ton bränsle att få upp ett ton fisk.

Isabella Lövin menade att den främsta orsaken till att vi har låtit haven utnyttjas är en kulturell föreställning om havet som outtömligt. Fiske har inte setts som en miljöfråga utan snarare som en jordbruksfråga. Men för att havet inte ska tömmas krävs det att vi förvaltar det på ett hållbart sätt. Hon framhöll att detta är möjligt och att vi redan kan se positiva förändringar, såsom miljömärkt fisk i butikerna och EU:s krafttag mot svartfiske och vilja att reformera *The Common Fisheries Policy* till år 2012.

Vad håller torskbestånden nere?

Joakim Hjelm, chef på Havsfiskelaboratoriet vid Fiskeriverket förklarade vad som håller torskbestånden nere i östra Östersjön. Att fiska selektivt, ”*Fishing down the food web*”, som görs idag tar bort stora rovfiskar som torsk vilket påverkar alla de arter som lever under torsken i näringskedjan och de fåglar och sälar som äter dessa arter.

I början av 1970-talet fanns det massor av torsk i östra Östersjön, både ettåriga och fleråriga. Under åren 1981-1985 var mängden lekbiomassa rekordstor. Vid den här tiden så började det storskaliga fisket vilket har lett till att torskbeståndet idag är kraftigt minskat och att de fleråriga fiskarna är borta. I Kattegatt är det som värst ställt, i jämförelse med Kattegatt så har Östersjön gott om torsk. Vidare så pratade Joakim Hjelm om storleken på torsklandningar, alltså åldern på de fiskar som fiskefartyg får upp. Här finns en stor nationell skillnad, Ryssland landar till exempel mest 5-åriga torsk medan Sverige mest landar 3-åriga. Han menar att en orsak till denna snedfördelning kan vara att större fisk ger mer pengar.

Generellt har dödligheten av torsk varit stor för torsk i Östersjön och under en lång tid har upp emot 65% av den lekmogna torsken fiskats upp per år. Mätningar visar dock att lekbiomassan börjar gå upp nu, vilket är positivt. I början av 1990-talet såg man också att torskbeståndet hade en positiv trend under ett antal år. Då började man öka uttaget för tidigt vilket ledde till att torskbeståndet minskade ytterligare. Man skall alltså vara försiktig med att öka fisketrycket för tidigt. Oberoende undersökningar visar att vi kan ha dubbelt så stor fiskmortalitet som vi tror att vi har idag, vilket även det antyder att man måste vara försiktig.

Det som är känt om Östersjön är att den är övergödd, att tillväxten av fintrådiga alger har ökat och att syrehalten minskat så att vissa bottnar är utan syre. Joakim Hjelm påpekade att de väldigt stora torskarna under 80-talet kan ha varit resultatet av övergödning. När det gäller klimatet kring Östersjön så vet vi att temperaturen ökat och att västliga vindar samt vindstyrka ökat, men vi vet inte hur detta

påverkar torsken. Däremot leder hög vindhastighet och mycket regn till stagnation, mindre saltvatten, vilket försämrar livsmiljön för torsken.

Vi har gått från ett ekosystem som var miljödrivet till ett som idag drivs av skarpsill. När torsken började fiskas ut gick skarpsillsbeståndet upp. Skarpsillen livnär sig på zooplankton och när de försvinner ökar mängden växtplankton. Utfiskningen av torsk har alltså faciliterat effekterna av övergödningen. Joakim Hjelm och Fiskeriverket ska i samarbete med Naturvårdsverket undersöka om man kan reducera mängden skarpsill i ett lokalt område för att underlätta rekryteringen av rovfisk och öka på mängden zooplankton. Han påpekade vidare att vi måste gå från ett fiskeperspektiv till ett ekosystemperspektiv för att landa i ett miljöperspektiv, och att biologiska råd måste tas upp i politiken.

Jordbruksdepartementets arbete med fisk och fiskefrågor

Agneta Alriksson är departementssekreterare på jakt, fiske och sameenheten inom Jordbruksdepartementet. Hon berättade om Jordbruksdepartementets arbete med fisk och fiskefrågor. Jordbruksdepartementet, som är en del av regeringskansliet, ansvarar bland annat för miljöfrågor inom jordbruket, fiske, djurskydd, livsmedel samt jakt- och viltvård.

Jordbruksdepartementet arbetar inom EU med den gemensamma fiskeripolitiken (GFP). Alla EU-länder omfattas av GFPs bestämmelser och GFP reglerar alla aspekter på fisket, från havet till konsumenten. EU-länderna fattar tillsammans beslut om till exempel fiskekvoter inom EU:s vatten. Inom GFP hålls ministerråd varje månad där man fattar beslut om förordningar och riktlinjer. Dessa förordningsförslag och riktlinjer förhandlas först i en rådsarbetsgrupp som sammanträder varje vecka. Inom förvaltningskommitten och expertgruppen behandlas frågor av mer teknisk karaktär för att kunna ha en så bred beslutsbas som möjligt.

Jordbruksdepartementet arbetar också med fiske inom olika internationella organisationer som FN, FAO, OECD och WTO. FAO är FNs fackorgan för jordbruk och fiske och spelar en viktig roll i det internationella fiskerisamarbetet. Inom FAO har man förhandlat fram handlingsplaner och riktlinjer som lagt grunden för medlemsländernas och de regionala fiskeriorganisationernas utveckling under de senaste 20 åren.

Sverige, ett flertal andra EU-länder och EG är alla medlemmar i kommissionen för bevarande av Antarktis marina resurser (CCAMLR). Man samarbetar även med Internationella havsforskningsrådet (ICES). Den enda regionala organisation i vilken Sverige har fiskerättigheter är Nordostatlantiska fiskeriorganisationen (NEAFC). Organisationen förvaltar traditionella bestånd och har en ledande roll inom den regionala fiskeriförvaltningen. NEAFC har startat aktiviteter som kontrollprogram och etablering av skyddade bottenområden som har tagits upp av andra regionala organisationer.

Sverige arbetar även med multilateralt och regionalt miljösamarbete för att föra fram frågor som har relevans för fiskeriförvaltning. Detta sker främst i Helsingforskommissionen för skydd av Östersjöns marina miljö (HELCOM) och kommissionen för skydd av Nordostatlantens marina miljö (OSPAR).

HELCOM – integrering av miljöhänsyn i andra politiska sektorer

Anne-Christine Brusendorff, generalsekreterare vid Helsingforskommissionen (HELCOM) talade om HELCOMs arbete med integrering av miljöhänsyn i andra politiska sektorer. HELCOMs viktigaste mål är att skydda den marina miljön i Östersjön från alla sorters föroreningar. Organisationen består av 10 medlemmar — nio kustländer runt Östersjön och EG.

Östersjöns problem är gamla, men problemens storlek har ökat. Vi har nu ett ökat inflöde av ämnen som leder till övergödning, farliga substanser och en ökad förlust av livsmiljöer för marint liv. Allt detta arbetar HELCOM för att förhindra. För att göra detta hjälper de stater och organisationer att ta fram utvärderingar och metoder som alla kan använda för att nå de gemensamma målen. HELCOM

har tagit fram en plan för Östersjön som baseras på fyra områden: inflöde av gödningsämnen, biodiversitet, marin trafik och farliga substanser. Men HELCOMs beslut är inte bindande utan fungerar snarast som rekommendationer. Anne-Christine Brusendorff menar dock att det är få länder som beslutar sig för att inte följa dessa rekommendationer – det skulle inte se bra ut.

Fisk är väldigt viktig för HELCOMs arbete eftersom fisk spelar en stor roll i Östersjöns näringskedja, och förändringar av fiskbeståndet påverkar hela näringskedjan och i förlängningen hela den marina miljön. Östersjön har redan haft sådana ekosystemskiften där människans påverkan har lett till ändringar i biodiversiteten. När HELCOM 2006 gjorde en utvärdering av hotade fiskar kom de fram till att 34 arter i Östersjön var särskilt utsatta. Dessa arter arbetar de nu för att bevara och skydda. 2009 kommer HELCOM förhoppningsvis att sammanställa en utförlig rödlista över hotade arter. De håller även i ett projekt som övervakar och återuppbygger laxens och öringens lekplatser och migrationsvägar.

I september 2008 höll HELCOM ett seminarium i Helsingfors, det så kallade HELCOM Fisheries – Environment Forum. Målet var att försöka finna gemensamma mål och väcka diskussion om fisket. Som ett första tecken på samarbete tog man här fram ett förslag till EG om hur fiske inom skyddade områden ska hanteras.

Anne-Christine Brusendorff är försiktigt optimistisk när det gäller det fortsatta miljöarbetet i och runt Östersjön. Det finns idag en politisk vilja till förändring, konkreta mål att arbeta mot och HELCOM ser dessutom att det nu finns en större kompetens inom dessa frågor i hela Östersjöområdet.

Global conservation of freshwater fishes: the role of the Freshwater Fish Specialist Group (FFSG)

Gordon McGregor Reid, generaldirektör för Chester Zoo och chef för IUCNs sötvattensfisk-specialistgrupp (FFSG) gav en översikt av läget och arbetet i FFSG. FFSG grundades 2004 som ett partnerskap mellan IUCN och Wetlands International. Fiskar som under en viktig del av sin livshistoria lever i sötvatten betraktas som sötvattensfiskar. De kan inte leva i saltvatten, eller kan bara leva i saltvatten under kort tid, som lax och ål.

FFSGs intresse är sötvattensfiskar och FFSG har en global agenda och expertis. Det huvudsakliga målet är bevarande och hållbart nyttjande av sötvattensfiskar i deras naturliga habitat. Den största utmaningen är att utveckla en global strategi för bevarande av sötvattensfiskar i en tid när arter utrotas och sötvattensfisket är snabbt avtagande.

Fiskar och fiske utgör en stor del av människors levebröd. Sötvattensfisket i inlandsvatten utgör 23% av den globala produktionen och fiskar har enorm ekonomisk, vetenskaplig och kulturell betydelse. Idag håller många sötvattendrag på att förstöras av mänsklig inblandning. Dammar hindrar fisken från att vandra och kan göra att de leker där livsmiljön inte är lämplig, dessutom så tillkommer skövlingen av vattendrag, jordbruksbevattning, föroreningar och invasiva arter. Införda främmande arter av tilapia konkurrerar ofta ut inhemska fiskarter vilket leder till beståndsminskning eller lokal utrotning

Som ett bidrag till att förebygga dessa problem har FFSG identifierat 16 områden runt om i världen, där sötvattensfiskexperter bildat hjälpgrupper. De undervisar i bedömning av hotstatus enligt IUCNs rödlistningsstandard. De erbjuder även kurser för människor som lever i dessa regioner och ger dessutom träning i fält. För att ytterligare förbättra medvetenheten har FFSG bidragit med publikationer och tekniska expertråd och byggt upp relationer med andra sötvattensorganisationer. Arbetet i FFSG har varit en framgång på många områden. Under 2006 FFSG utbildades fisktaxonomer i Filippinerna. Nästa år i samarbete med FFSGs årsmöte, planeras en workshop i Malaysia där experter kommer att delta. FFSG är också ständigt sysselsatt med att samla in medel för att hjälpa till med det fortsatta skyddet av sötvattensfiskarna.

Gordon McGregor Reid, Director General of Chester Zoo and head of the IUCN Freshwater Fishes Specialist Group (FFSG) gave an overview of the status and work of the FFSG. The FFSG was founded in 2004 as a partnership between IUCN and Wetlands International. Fishes that live a critical part of their life history in freshwater are regarded as freshwater fishes. They can't live in saltwater, or can only live in saltwater for short period, like salmon and eel.

The FFSG's interest is freshwater fishes and the FFSG has a global agenda and expertise. The main goal is to have conservation and sustainable use of freshwater fishes in their natural habitat. The biggest challenge is to develop a global strategy for conservation of freshwater fishes in the face of species extinction and rapidly declining freshwater fisheries.

Fishes and fishing make up a large deal of human livelihood. Inland freshwater fisheries are 23% of the global production and fishes are of enormous economical, scientific and cultural importance. Today many of the freshwater bodies are being destroyed by human interference. Dam building stops the fish from migrating and may cause them to spawn where it's not appropriate habitat, there is deforestation of water sheds, agricultural water extraction, pollution and invasive species. Introduced alien species of Tilapia often outcompete indigenous fish species leading to population declines or local extinctions.

To help preventing these problems the FFSG identified 16 regions all over the world, where freshwater fish experts formed help groups. They teach conservation assessment according to IUCN's redlist standard. They offer training courses for the people living in these regions as well as providing education in the field. To raise further awareness the FFSG helped with publications, provide technical expert advice and build relations with other freshwater organisations. The work of the FFSG has been a success in many fields. In 2006 the FFSG trained fish taxonomists in the Philippines. Next year in association with the FFSG annual meeting, a workshop is planned in Malaysia and Borneo where experts will be involved. FFSG is also constantly raising funds to help with the continued protection of freshwater fishes.

ICES och trendanalys av fångstdata

Hans Lassen, chef över rådgivningsprogrammet i Internationella havsforskningsrådet (International Council for the Exploration of the Sea, ICES) talade om hur ICES arbetar med analys av fångstdata. ICES är en paraplyorganisation för havsforskning och består av 20 medlemsländer som tillsammans har 100 institutioner och 1600 forskare till förfogande. Organisationen ger vetenskaplig rådgivning baserat på biologiska fakta med fokus på att dessa forskningsresultat ska användas. De har en strikt rådgivande funktion – ICES driver inte kampanjer för att uppmärksamma vissa frågor.

De som tar emot rådgivning från ICES är regeringar, internationella kommissioner som HELCOM och OSPAR samt EU-kommissionen. Råden behandlar status på de kommersiella fiskbestånden och tillståndet på ekosystemen i Östersjön och Nordostatlanten. Sin rådgivning baserar ICES på fiskeriavtalet från 1995, som behandlade försiktighetsprincipen, och Johannesburgavtalet från 2002 som behandlade den maximala hållbara avkastningen (*Maximum Sustainable Yield, MSY*). MSY ska ge optimalt utnyttjande av fiskens rekrytering, tillväxt och dödlighet. Rådgivningen är alltid relativ till de referenspunkter de utgår ifrån.

ICES fokuserar på att reproduktionspotentialen hos de fiskarter de ger råd om ska finnas kvar, de arbetar alltså inte med rödlistning. Att ICES inte rödlistar beror på att de anser att det finns många problem med rödlistning, som till exempel vilka kriterier man ska utgå ifrån, var man ska lägga den acceptabla risknivån, och inte minst bevisbördan — vem ska ta risken för uttalanden om arters bestånd när de inte är säkra, vilket Hans Lassen påpekade att de aldrig är.

Däremot så har ICES biologiska kriterier för när en art inte bör fiskas kommersiellt. Om en fiskart har reducerad reproduktionsförmåga och lekbeståndets biomassa är liten, anser ICES arten vara hotad, och

tvärtom om lekbiomassan är stor. Hans Lassen menade att lekbiomassan kan vara större än man tror, eftersom många fångster inte rapporteras. När dessa fångster korrigeras ser man en ökning av lekbiomassan, vilket enligt ICES biologiska kriterier ökar möjligheten för att fiska dessa arter kommersiellt. På grund av dessa orapporterade fångster är det omöjligt att uttala sig säkert om beståndssituationen. För att ändå kunna uttala sig om fiskbestånd använder ICES sig inte bara av landningsrapporter utan fyra olika områden, fyra pusselbitar som alla bidrar till ökad kunskap: fiskeindustrin, fångster, biologi och forskningsfartyg.

Fishes under threat: an analysis of the fishes in the 2007 UCN Red List

Rainer Froese, FishBase-koordinator vid Universitetet i Kiel, jämförde utvecklingen av tillståndet för hotklassade fiskarter mellan IUCNs rödlistningar 1996 och 2007.

Bägge analyserna baserades på livshistoriedata sammanställda i FishBase. Hittills har bara 9% av 30.697 fiskarter utvärderats för hotstatus, jämfört med 3% 1996. Det finns dubbelt så många hotade fiskarter idag jämfört med 1996, men eftersom vi också utvärderat fler fiskarter tillförs en bias till den här rapporten. Allt som allt är 3,6% av fiskarterna hotade. Av sötvattenfiskarna är 6,1% hotade. Den mest hotade gruppen är hajar och rockor, på grund av ökad efterfrågan och höga priser på deras fenor. Jämfört med 1996 har antalet hotade hajar och rockor ökat signifikant. Det finns en trend som visar att ju senare en art upptäcks desto mer hotad är den. Det antyder att några arter kan bli utrotade innan de blir formellt beskrivna.

Sedan 1996 har framsteg gjorts med kunskap om föda och fortplantning hos hotade arter, men information om tillväxt och predatorer är fortfarande sparsam. Sötvattensfiskar som är mycket småväxta eller mycket stora är de som är mest hotade av utrotning, särskilt om de förekommer i tätbefolkade områden. Det finns också ett större hot mot fiskar i tropiska eller tempererade områden och fiskar som används av människor i fisket, sportfisket, eller akvariehandeln, jämfört med andra kategorier av fiskar.

Rainer Froese, FishBase coordinator at University of Kiel, examined whether the factors that he identified as contributing to the threats and likelihood of extinction of fishes in the 1996 IUCN Red List have passed the test of time.

Both analyses were based on life history traits compiled in FishBase. So far only 9% of 30 697 species in FishBase have been assessed with regard to their status of threat. There are twice as many endangered fish species today compared to 1996, but today we have also assessed more fishes which may make this report biased. Overall, 3.6% of fishes are threatened. Among freshwater species, 6.1% are threatened. The most threatened group are the sharks and rays, because of increasing demand and high prices for their fins. Compared to 1996 the number of threatened sharks and rays has increased significantly. There is a trend showing that the later a species is discovered, the more threatened it is. This suggests that some species may become extinct before they are formally described.

Since 1996 there has been some progress regarding the knowledge of food and reproduction of endangered species, but the information about growth and predators is still scarce. Freshwater fishes that are small or very large are the most threatened by extinction, especially if they occur in densely populated areas. There is also a higher threat to fishes living in tropical or temperate areas and fishes that are used by humans for fisheries, angling or aquarium trade are more threatened than other fishes.

Ål, CITES och Naturvårdsverket

Yvonne Lundell, handläggare på Naturvårdsverket, inledde med att förklara att en gemensam nämnare mellan *Convention on International Trade in Endangered Species of wild fauna and flora*, (CITES) och Naturvårdsverket är ålen. Ålen är nämligen listad på bilaga II i CITES-konventionen, som reglerar

handel med hotade arter. Naturvårdsverket och därmed Sverige och EU, hade mandat att lämna ett förslag till listning av ålen, vilket antogs i juni 2007. Listningen kommer att träda i kraft 13 mars 2009.

Naturvårdsverket är den myndighet i Sverige som ser till att miljöpolitiska beslut genomförs och bidrar med expertkunskap till regeringens arbete. Deras mål och vision är ”En bra livsmiljö för människan och allt annat levande nu och för kommande generationer.” Naturvårdsverket medverkar även i EU och det internationella miljöarbetet, och de är vetenskaplig myndighet för CITES-konventionen. I CITES-konventionen finns 33 000 arter av vilda djur och växter listade, och knappt 90 av dem är fiskar. CITES-listningen av ål innebär att EU för första gången har bidragit till att CITES-lista en art. Ålen är B-listad på EU:s egen CITES-förordning, vilket betyder att man måste ha tillstånd både för att exportera och importera ål till och från EU. Medlemsländer av konventionen som vill handla med ål bör ha en förvaltningsplan som visar att man gör ett hållbart uttag och att man kan handla med ålen utan att dess överlevnad hotas. En del EU-länder vill att ålen ska skyddas ännu mer och att man bör införa exportstopp under en period. De menar att det är omöjligt att göra hållbara uttag av ål eftersom arten är så hotad. Den första december 2008 ska en arbetsgrupp inom EU ha ett möte och arbeta vidare med frågan om hur man ska hantera exporten av ål.

Förutom CITES-listningen har ålen uppmärksammats på flera andra sätt. Den har blivit rödlistad i Sverige, Norge och Internationella naturvårdsunionen, IUCN. Det kommer att finnas förvaltnings- och återhämtningsplaner inom respektive EU-land för ålen 2009. Yvonne Lundell påpekar att ålen även skulle kunna skyddas i artskyddsförordningen, vilket skulle innebära att man inte avsiktligt får fånga eller störa enskilda exemplar med till exempel vandringhinder. Naturvårdsverket bidrar idag med att undanröja vandringshinder för ål, så att så många ålar som möjligt ska kunna ta sig till Sargassohavet där de fortplantar sig.

Avrundande diskussion

Symposiet avrundades med en paneldiskussion där alla talare deltog, under ledning av Jan Olov Westerberg. Diskussionen kom igång när Rainer Froese föreslog att man kunde stoppa överfisket genom att stoppa det europeiska fisket under fyra år, göra sig av med den gemensamma fiskeripolitiken och bygga ett nytt förvaltningssystem från början. Det är ju ändå så att europeiskt fiske inte är ekonomiskt livskraftigt utan istället använder skattemedel för att förstöra allmän egendom (70% av fiskpriset i Sverige är subventionerat). Uppfattningen stöddes av många, men några av åhörarna reagerade starkt emot.

Isabella Lövin höll med och tillade att vi måste övertyga regeringar i alla EU-länder att ta de beslut som är nödvändiga för en ny fiskeripolitik. Joakim Hjelm och Hans Lassen menade att en sådan radikal fiskepolitik inte var rätt väg att gå, utan att man istället borde komma fram till en kompromiss. Lassen menade vidare att Sveriges hållning anses som väldigt extrem i resten av EU och att Sverige ensamt inte kan driva igenom sådana beslut utan måste ha flera EU-länder bakom sig. Yvonne Lundell tyckte att Sverige ändå kan ha starkare lagstiftning för ålens beskydd än resten av EU. Gordon McGregor Reid påpekade att vi faktiskt inte vet vad konsekvenserna blir om en art försvinner, och att vi nu famlar i blindo. Han vill även förbjuda invasiva arter som tilapia, eftersom de bidrar till minskad biodiversitet i de vatten där de sätts ut. Till slut enades man om att det inte går att fortsätta fiska som idag och att nya beslut måste fattas, även om uppfattningen om hur radikala dessa beslut bör vara skiftar.

Avslutningsvis tackade Tomas Carlberg alla talare och deltagare för en innehållsrik dag av diskussion och informationsutbyte och uppmuntrade alla att tänka på och handla för fiskets och mänsklighetens framtid. Därmed var FishBase Symposium 2008 avslutat.

Scenen: Naturhistoriska riksmuseet, Stora Hörsalen. Foto Staffan Waerndt.

Tomas Carlberg, ArtDatabanken, modererade, för dagen i typisk fiskarepose. Foto Staffan Waerndt.

Jan Olov Westerberg, överintendent för Naturhistoriska riksmuseet inledningstalade. Isabella Lövin ställde de svåra frågorna om varför rovfisket får fortgå. Foton Staffan Waerndt.

Joakim Hjelm, Fiskeriverkets Havsfiske-laboratorium, vet allt om torsk. Foto Staffan Waerndt.

Agneta Aliksson, Jordbruksdepartementet, berättar om hur fiskefrågorna handhas på det politiska planet. Foto Staffan Waerndt.

Engagerade talare: Anne-Christine Brusendorff från HELCOM, och Gordon McGregor Reid, Chester Zoo och IUCN FFSG. Foto Staffan Waerndt.

Hans Lassen, ICES, berättade om ICES arbete med att beräkna fiskbarheten hos havets fiskar. Foto Staffan Waerndt.

Rainer Froese, FishBase Kiel, framför bilden av hotade broskfiskar. Foto Staffan Waerndt.

Yvonne Lundell, Naturvårdsverket, leder den europeiska grupp som ska rädda ålen. Foto Staffan Waerndt.

Paneldebatt under ledning av Jan Olov Westerberg. Rainer Froese med mikrofonen. Foto Staffan Waerndt.

Symposiet bjöd också på en välbeskådad posterpresentation ...

... men fiskforskarna Gunnar Aneer, Sven Jakobsson, och Sture Nellbring fann egna diskussioner i publikhavet mer spännande. Foton Staffan Waerndt.